

N:o 6.

Af Herr **Folke Andersson**: *Angående ändringar i gällande skiftesstadga.*

Enligt Kongl. Maj:ts nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 November 1866 § 3 får icke laga skifte, hvarå fastställelse meddelats, genom nytt skifte rubbas, utan så är att alla, hvilkas rätt är af frågan beroende, derom åsämjas; och ehuru denna föreskrift måste anses såsom ett af jord-eganderättens bästa värn, förekomma dock understundom sådana förhållanden, att derigenom stora menigheter förhindras att på ett ändamålsenligt sätt bruka större eller mindre delar af sin jord. Det är nemligen icke gifvet, att en skiftesläggning, som möjligen kunnat motsvara alla anspråk vid den tid, då den gjordes och fastställdes, städse skall äfven under andra förhållanden befinnas tillfredsställande. När t. ex. inom ett bylag en större samfäld äng skall skiftas, söker alltid landtmätaren att med ledning af § 79 i nämnda stadga, så vidt möjligt är, tillfredsställa delegarnes fordringar på behörig andel såväl i den mera gräsbärande som i den mindre bördiga marken, och följderna häraf blifver, att de särskilda lotterna blifva i strid med föreskriften i § 91 smala och långsträckta samt icke sällan brutna med knän än åt det ena, än åt det andra hållet. Att hvar och en skall från sin äng kunna hemta det quantum foder, som på hans andel i bylaget belöper, är hvad man med skiftet vill vinna, och ingenting annat. Så länge stängsel ej ifrågakommer, marken fortfarande brukas såsom äng och betet är samfäldt, vålla dessa oformliga skiften ingen nämnvärd olägenhet; men ett annat förhållande inträder, om den förut sankta ängen torrlägges. Marken kan nu — i sin helhet betraktad — vara den bästa odlingsmark och blifva en utmärkt bördig åker, men de enskilda egolotterna äro så långsträckta och smala, att de förbjuda hvarje tanke på odling, enär många af dem, när skilnadsdiken emot grannarne upptagits, endast lemna öfrig en smal remsa, som knappast kan till körväg

begagnas. Detta är händelsen med många samfälligheter uti Hjelmarens sjösänkingsområde och synnerligast uti den på stora kärtrakter rika Qvismaredalen, der landtmätarne, för att uppfylla skifteslagens fordran på lika andel i all mark, framkallat de mest vidunderliga skiftesläggningar, som, då vederbörande vid den tiden icke tänkte sig möjligheten af jordens torrläggning och förvandling till åker, blifvit lagligen fastställda. Detta är delvis förhållandet med flera byar, såsom Frommesta i Ekeby socken, Södra Bro och Gellersta i Gellersta socken samt Knarsta, Råsta m. fl. uti Stora Mellösa. Men ingenstädes är dock missförhållandet i detta afseende så i ögonen fallande som inom Tybble by i Askers socken och Resta i Stora Mellösa. Den förra har en till odling utmärkt tjenlig ängsmark, men flertalet af dess egare måste likväl afsäga sig den af sjösänkningen vunna båtnaden, då de icke se någon möjlighet att med fördel odla sina nuvarande oformliga ängslotter och hafva föga utsigt att kunna vinna nytt skifte. Inom den andra samfälligheten eller Resta, der ängsmarken blifvit ännu mera planlöst fördelad, så att de särskilda tegarne på 13 till 14,000 fots längd endast fått en bredd af 30 à 60 fot och dessutom brutits med flera knän, har den vidsträckta, till 510 tunnland 15,7 kappland uppgående och uti 30 särskilda lotter fördelade sankmarken gjorts nästan alldeles oanvändbar, då fullständig enighet i fråga om nytt skifte äfven här synes omöjlig att åstadkomma.

Med anledning af dessa missförhållanden, hvilka icke kunna genom vanligt egoutbyte afhjelpas, ingaf den man, som före mig representerade Askers och Sköllersta härads valkrets, till 1873 års Riksdag en motion, som afsåg en ändring i skiftesstadgan i sådant syfte, att nytt skifte lättare än hittills skulle kunna vinnas. Riksdagen, som redan år 1860 för sin del önskat en sådan förändring, ansåg sig *nu* icke kunna biträda de åsigt, som uttalades i motionen, hufvudsakligast af det skäl att motionären ville gifva rättigheten till omskifte en allt för stor utsträckning. Det är också klart, att denna bör vara vida mer begränsad än rättigheten till skifte af förut samfäld mark, och att man i lagstiftningsväg bör trygga den enskildes besittningsrätt emot alla otidiga rubbningar. Men om man ock gillar denna grundsats, får den dock icke drifvas till en sådan ytterlighet, att hvad som befinner för alla intresserade parter skadligt måste för evigt fortfara därför, att det en gång blifvit fastställt och en enda delegare antingen *icke kan* eller också *icke vill* inse sin egen fördel. Under sådana förhållanden blifver dennes gensträfvighet ett våld, som lagligen måste undanröjas.

Om jag därför icke för min del vill medgifva omskifte utan fullt bindande skäl, måste jag dock påyrka rättighet dertill, när sådana förefinnas; och dessa inträda, *när en jord till sin natur och häfd förändras och efter den inträdda förändringen i följd af skiftesläggningen icke kan på ett*

ändamålsenligt sätt tilldodogöras, såsom förhållandet är, då en förut fördränkt eller vattenskadad jord blifver torrlagd och odlingsbar. För sådant fall vill jag dock hvarken såsom 1860 års Riksdag lemna den vitsord, som skifta vill, ej heller göra omskiftet beroende af en pluralitet inom skifteslaget, antingen denna beräknas efter hufvudtalet eller jordinnehafvet; utan synes beslutet härom, då förra skiftet är lagligen fastställt, böra bero af domarens pröfning.

Härigenom vunnas *dels* att otidiga ansökningar om skifte genast kunde tillbakavisas, och *dels* att, som någon delegare redan egde en tjenlig egofigur, som utan skada för regleringen af de andras egovälden kunde bibehållas, denne fortfarande finge åtnjuta den rätt, skiftesstadgans paragraf 124 i momentet 2 honom tillerkänt, och sålunda befriades från deltagande i en förrättning, hvaraf han icke hade någon nytta. Antoges ett sådant lagstadgande, skulle domarens pröfning sällan påkallas, då de tredskande alltför väl böra förutse resultatet deraf och sålunda finnas villige att foga sig efter de andres berättigade önskningsar. Kostnaderna af ett omskifte af en sådan ängsmark, hvarvid innehafvet alltid måste blifva delningsgrunden, bör ej heller blifva särdeles betungande, ja, ej ens nämnvärd, då marken redan i och för sänkningen eller torrläggningen *måste vara graderad*, och denna gradering, hvarefter torrläggningens kostnaden utgår, både *kan* och *bör* ligga till grund vid skiftet. I de fall, der sjösänkings- eller vattenafledningsbolaget emottager jord för enskilda delegares i skifteslaget sänkingskostnad, kommer skiftesförrättningen att förenas med det afskiljande af bolagets jord, som måste i allt fall ega rum, hvilket ofta kan göra omskiftet billigare än hvad detta, med besvärliga egoutbyten och rågångsjemkningar ofta förenade afskiljande ensamt kan betinga. Den enda svårigheten, som vid ett sådant omskifte kan uppstå, är att, då sankmarken utgöres af *dels* gräsbärande äng, *dels* endast till skogskultur användbar mosse, tvenne särskilda lotter i denna mark, en i den odlingsbara jorden och en i mossen, hvilken bör såsom afrösningsjord anses, måste någon gång tilldelas en enskild jordegare, hvarigenom denne kan få en egolott mera i byn än hvad Kongl. stadgan om skiftesverket uti § 87 medgifver, hvilken således måste i öfverensstämmelse härmed erhålla ett förklarande tillägg. Jag anser detta så mycket mera vara af nöden, som just detta förbud emot flera skiften än tre framkallat nödtvånget att vid skiftesläggning alldeles åsidosätta den viktiga föreskrift om reguliera figurer, "hvars längd i inrösningsjorden ej mer än dubbelt må öfverstiga bredden", som meddelas i § 91 af samma stadga, hvilken paragraf så litet efterlefves, att dessa redan oformliga figurer fortfarande vid hemmansklyfningar alltjemt delas på längden och sålunda ytterligare förderfvas.

Med anledning af hvad jag sålunda anfört, anhåller jag att Riksdagen för sin del ville underkasta nu gällande skiftesstadga en revision i de delar,

som hindra nytt skifte af redan förut skiftad jord, och för sin del föreslå sådana ändringar deruti, synnerligast uti §§ 3 och 87,

att när inom samfällighet, som förut skiftad är, genom sjösänkning eller annan vattenafledning tillförene sankar egor undergått sådan förändring, att de kunna häfdas såsom åker, men markens fördelning emellan delegarne icke medgifver deras ändamålsenliga odling och bruk; då må, utan hinder deraf att fastställelse blifvit meddelad å äldre skiftesläggning, nytt skifte med innehafvet såsom delningsgrund å dessa egor medgifvas, när samtliga delägare sig derom förena, eller — der de ej åsämjas — egodelningsrätten pröfvat, om och till hvilken utsträckning omskifte kan vara af behovet påkalladt.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 25 Januari 1882.

Folke Andersson.

N:o 7.

Af Herr **Eric Olsson:** *Med förslag till tillägg i 3 § 1 kap. samt 1 § 8 kap. af gällande skiftestadga.*

Enär Kongl. stadgan om skiftesverket i riket genom bestämmelser i 1 kap. 3 § lägger hinder i vägen mot all rubbning af redan verkställt laga skifte, med mindre samtliga delegare åsämjas att till ännu större be-